

طرح داناب؛ فرهنگسازی و آینده‌نگری برای نجات آب

زنگ خطر منابع آبی در کشور طی دهه‌های اخیر به صدا درآمده است، کارشناسان و ناظران معتقدند برون رفت از این وضعیت و سازگاری با شرایط ایجاد شده مستلزم اقدامات غیرسازه‌ای و فرهنگی در کنار اقدامات سازه‌ای و مدیریتی است.

به گزارش خبرنگار ایرنا، یکی دو دهه است که زنگ خطر برای منابع آبی در مناطق مختلف جهان از جمله ایران به صدا درآمده است، تغییر اقلیم و خشکسالی‌های مستمر بدون تردید از اصلی‌ترین علل به صدا درآمدن این زنگ خطر بوده است. خشکسالی در دهه‌های اخیر باعث جابجایی‌های جمعیتی و تغییرات دموگرافیکی در مناطق مختلف جهان از جمله ایران شده است.

خشک شدن آب چشمه‌ها و قنوت باعث مهاجرت روستاییان از روستاها به شهرها شده است که این امر خود پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بزرگی برای کشور به همراه داشته است.

این امر در حاشیه مناطق مهاجرپذیر و حاشیه کلانشهرها مشهود است و هر چند با وجود هزینه‌های سنگینی که برای نظام برنامه‌ریزی و مدیریت کشور تحمیل می‌کند اقدام عاجل و نتیجه‌بخشی در این خصوص انجام نمی‌شود، نکته‌ای که در این بین مغفول واقع شده تبعات و گرفتاری‌های این مهاجرت برای مناطق مهاجرفرست است.

واقع امر این است که یکی از علل و عوامل توسعه هر منطقه‌ای جمعیت است، با خالی شدن روستاها از جمعیت این مناطق از نیروی کار بی‌بهره شده و از سوی دیگر بسیاری از مشاغل در این مناطق موضوعیت خود را از دست می‌دهد.

تغییرات اقلیمی به نوعی سرنوشت محتوم جوامع بشری است، با این حال همزمان با افزایش رفاه در بین جوامع بشری میزان مصرف آب در بخش‌های مختلف شرب، صنعت و به ویژه کشاورزی افزایش یافته است. همین امر باعث افزایش ناترازی بین تولید و مصرف آب در دهه‌های اخیر شده است.

در بخش شرب با وجود اینکه سهم قابل اعتنایی در مقایسه با بخش کشاورزی ندارد، با این حال قیمت تمام شده آب شرب با توجه به

هزینه‌های تصفیه و انتقال بسیار بالاست. در حال حاضر آب شرب مورد نیاز شهر اردبیل و روستاهای اطراف از سد یامچی تامین می‌شود که هم افزایش مصرف و هم کاهش آورد رودخانه‌های منتهی به سد شرایط بفرنجی برای مدیریت آب استان ایجاد کرده است.

در بخش کشاورزی که بیش از ۹ درصد مصرف را به خود اختصاص داده است هم شیوه‌های سنتی آبیاری و هم افزایش سطح زیرکشت مشکلاتی ایجاد کرده است که باید در خصوص آن گره‌گشایی شود. افزایش مصرف آب در بخش کشاورزی باعث شده است در استان اردبیل که اقتصاد آن متکی به بخش کشاورزی است، آبخوان دشت اردبیل در معرض نابودی قرار بگیرد طوری که در برخی مناطق سطح سفره‌های زیر زمینی حدود ۱۳ متر کاهش یافته و احتمال فرونشست این دشت افزایش یافته است.

با این حال طی دهه‌های اخیر دولت‌ها و سازمان‌های بین المللی برنامه‌های سازگاری با خشکسالی را در دستور کار قرار داده‌اند و این امر در قالب اقدامات غیرسازه‌ای و مدیریت مصرف در بین شهروندان اجرایی می‌شود. یکی از اقدامات فرهنگی و غیرسازه‌ای که در سطح کشور اجرا می‌شود، اجرای طرح داناب (طرح نجات آب) در بین دانش‌آموزان است. انتظار می‌رود با توجه به جمعیت بالای دانش‌آموزان اجرای طرح‌هایی مانند داناب تاثیرگذاری لازم را داشته باشد.

در همین زمینه داور بستام مدیر حفاظت و بهره‌برداری از منابع آب شرکت آب منطقه‌ای اردبیل از اجرای طرح نجات آب (داناب) برای ۳۵ هزار دانش‌آموز دوره متوسطه اول در اردبیل در سال آبی گذشته (از ابتدای مهرماه ۱۴۰۲ تا انتهای شهریور ۱۴۰۳) خبر داد.

این مقام مسئول با تاکید بر لزوم فرهنگسازی بین نسل آینده اظهار کرد: در سال آبی جاری نیز علاوه بر شروع دور جدید اجرای طرح نجات آب (داناب) در مدارس استان، نشست هم‌اندیشی با مسئولان فرهنگی استان، مدیران مراکز علمی، ائمه جمعه و جماعات استان به منظور استفاده از ظرفیت بالای این قشر تداوم خواهد یافت.

مدیر حفاظت و بهره‌برداری از منابع آب استان اردبیل با اشاره به ظرفیت بالای رسانه‌های استان در ترویج فرهنگ مصرف آب نیز ابراز امیدواری کرد رسانه‌های استان در این مسیر یاریگر بخش آب باشند.

وی ادامه داد: برگزاری کارگاه‌های آموزشی در شهرستان‌های مختلف، دوره‌های پیش و پس آزمون و ارتقای سطح آگاهی دانش‌آموزان نسبت به وضعیت موجود آب از جمله طرح‌هایی است که در قالب طرح داناب قابل

اجرا خواهد بود.

بستام بیان کرد: آموزش و پرورش با توجه به داشتن ذهن خلاق و آمادگی پذیرش در بین دانش‌آموزان بهترین مکان برای اجرای چنین طرح‌هایی است و انتظار می‌رود این طرح برای سال‌های آینده نیز ادامه یابد.

مدیر حفاظت و بهره‌برداری از منابع آب شرکت آب منطقه‌ای اردبیل ادامه داد: نظرسنجی از دانش‌آموزان هم در قالب طرح داناب انجام می‌گیرد و هدف این است که دانش‌آموزان با مفاهیم آبی، سواد آبی و صرفه‌جویی در مصرف آب آشنایی بیشتری داشته باشند.

در کنار برنامه‌های فرهنگی اقدامات کنترلی مانند نصب کنتورهای هوشمند و حجمی هم در دستور کار قرار گرفته است. به گفته بستام در سال جاری تاکنون بیش از ۱۱۰ دستگاه کنتور هوشمند و حجمی بر روی چاه‌های مجاز استان اردبیل نصب شده است.

وی خاطرنشان کرد: در قالب برنامه احیا و تعادل بخشی بیش از ۲ هزار و ۵۰۰ دستگاه کنتور هوشمند و حجمی بر روی چاه‌های استان نصب شده و طبق برنامه‌ریزی به عمل آمده تا پایان سال ۱۵۰ دستگاه کنتور هم بر روی چاه‌های استان نصب خواهد شد.

بستام همچنین گفت: از سال ۸۴ تاکنون بیش از ۲ هزار چاه غیرمجاز و در ۶ ماهه اول سال جاری هم ۷۰ حلقه چاه غیرمجاز در استان اردبیل مسدود شده که با این اقدام بیش از ۷۰۰ هزار مترمکعب در مصرف آب صرفه‌جویی شده است.

مدیر حفاظت و بهره‌برداری از منابع آب استان با بیان اینکه در سال جاری از اضافه برداشت ۲۰ حلقه چاه مجاز جلوگیری شده است، افزود: با این اقدام نیز ۳۰۰ هزار مترمکعب در مصرف آب صرفه‌جویی به عمل آمد.

در سال تحصیلی جاری ۲۶۵ هزار دانش‌آموز در استان اردبیل راهی ۲ هزار و ۶۶۰ آموزشگاه و مدرسه شده و سال تحصیلی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳ را با حضور در حدود ۱۲ هزار کلاس درس آغاز کردند.